

Landschap Midden-Drenthe in de 17^e eeuw

Uitgangspunten voor uitwerken van erfgoedbeleid

Voor de opiniërende bespreking met de Commissie Groen
en Ruimte
September 2021

Inleiding

Om bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening te kunnen houden met de cultuurhistorische waarden, is voor het gehele grondgebied van de gemeente een inventarisatie verricht van de cultuurhistorische elementen. Hiervoor heeft adviesbureau BAAC het rapport Cultuurhistorische waardenkaart opgesteld. Op de waardenkaart zijn de bouwhistorie en de bovengrondse waarden beschreven die nog zichtbaar zijn in het landschap (historische geografie). Archeologie is in dit onderzoek niet meegenomen, omdat de gemeente reeds beschikt over de archeologische beleid- en verwachtingskaart.

Rapport cultuurhistorische waardenkaart

Het rapport cultuurhistorische waardenkaart is ingedeeld in een beschrijving van de cultuurhistorische structuur en haar waardevolle elementen en gebouwen, onderverdeeld in landschappen met een gebiedseigen karakter. De gebieden zijn gewaardeerd op waardevolle kenmerken en gaafheid, waarbij attentiegebieden zijn gevormd. In deze attentiegebieden zijn de historische structuur en de landschappelijke gaafheid grotendeels onaangetast. Voorbeelden hiervan zijn o.a. de Orvelter esch, Mantingerbosch en Witteveen. Voor de inventarisatie van de karakteristieke panden is gebruik gemaakt van een selectie op basis van de vigerende bestemmingsplannen. Ook de bebouwde kommen zijn beschreven, waarbij samenhang met het omringende landschap min of meer verdwenen is.

Gemeentelijke monumenten

Het behoud en de versterking van de cultuurhistorische waarden in onze gemeente kan vorm gegeven worden door bijvoorbeeld gemeentelijke monumenten aan te wijzen. De inventarisatie van karakteristieke panden heeft aangetoond dat er een grote hoeveelheid gebouwd erfgoed aanwezig is die als waardevol mag worden aangemerkt. Op basis van de waardering zijn de karakteristieke panden ingedeeld in vijf categorieën, waarbij bij categorie 1 en 2 sprake is van zeer waardevolle panden. Deze panden zijn meestal beeldbepalend en sloop of aantasting zou door de lokale gemeenschap als een groot verlies kunnen worden ervaren. In de analyse zijn ca. 100 panden meegenomen, inclusief de gebouwen uit de wederopbouwperiode. Om de zeer waardevolle panden te behouden, dan wel te versterken, kan overwogen worden om ze als gemeentelijk monument aan te wijzen. In de huidige situatie heeft de gemeente geen gemeentelijke monumenten aangewezen. Een gemeentelijk monument kan vrijwillig of verplicht worden aangewezen. Vrijwillig betekent dat de eigenaar van het monument bepaalt over de status. Verplicht geeft aan dat de gemeente, onafhankelijk van de eigenaar, het pand als monument aanwijst in overeenstemming met de regelgeving.

In hoeverre wilt u op basis van het rapport Cultuurhistorische waardenkaart meer mogelijkheden om gemeentelijke monumenten aan te wijzen?

Op welke wijze zou u dit vorm willen geven (vrijwillig of verplicht)?

Zeer waardevol agrarisch gebouw

Karakteristieke panden

Om een zorgvuldige afweging bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te kunnen maken, wordt voor karakteristieke gebouwen en het landschap een afwegingskader voorgesteld. We weten nu welke cultuurhistorische elementen we herbergen en waar ze zich bevinden. De karakteristieke panden hebben in de huidige bestemmingsplannen een beperkte bescherming. De cultuurhistorische waardenkaart geeft een aanzet tot het behoud en bescherming van deze karakteristieke panden.

De archeologische waarden (niet zichtbaar erfgoed) worden met de inwerkingtreding van de Monumentenwet al in de ruimtelijke ontwikkelingen meegewogen. Hiervoor is een archeologische beleids- en verwachtingskaart opgesteld. Daarnaast zijn archeologische waarden in bestemmingsplannen geborgd. Met het vast stellen van de cultuurhistorische waardenkaart wordt nu ook het bovengronds erfgoed zichtbaar gemaakt. Dit bovengronds erfgoed kan analoog aan de archeologische beoordeling bij de ontwikkeling en toetsing van ruimtelijke plannen meegenomen worden.

Op welke wijze ziet u de cultuurhistorische waardenkaart als instrument voor het beschermen van karakteristieke panden?

Karakteristiek pand : Zeer waardevol schoolgebouw

Erfgoedbeleid

In het rapport Cultuurhistorische waardenkaart wordt vanuit visievorming een aantal aanbevelingen gedaan voor een verdere ontwikkeling van erfgoedbeleid. De volgende aanbevelingen worden hieronder kort weergegeven:

- Witte vlekken: Voor de inventarisatie van de karakteristieke panden is gebruikt gemaakt van een selectie op basis van de vigerende bestemmingsplannen. Nadrukkelijk dient vermeld te worden dat er geen gebiedsdekkende inventarisatie van alle bebouwing is verricht;
- Landschapsbeleidsplan: De gemeente heeft in het Landschapsbeleidsplan (2012) haar visie vastgelegd op het landschap. In de Cultuurhistorische waardenkaart worden ook waardevolle elementen en landschapstypen beschreven. De huidige inventarisatie en opname van karakteristieke landschappen kunnen de basis vormen voor de actualisatie van het Landschapsbeleidsplan;
- Actualisatie monumentenverordening: De vigerende Monumentenverordening dient voor het in werking treden van de Omgevingswet te worden omgezet naar een Erfgoedverordening. Relevant hierbij is de instelling van een commissie, de toevoeging van een archeologieparagraaf en de mogelijkheid om gemeentelijke monumenten aan te wijzen;
- Cultuurhistorische beleidskaart: Beleidsadviezen uit het rapport kunnen we vertalen naar een beleidsadvieskaart voor de vaststelling van erfgoed. Voor archeologie is deze reeds vastgesteld in 2012;
- Erfgoedpaspoort: Het is mogelijk om een erfgoedpaspoort te ontwikkelen. Hierbij wordt beschikbare informatie van een karakteristiek pand vertaalt naar een soort van paspoort, dit in samenspraak met de eigenaar.
- Beleid voor duurzame landbouw op basis van de cultuurhistorische waarden (oude landbouwgewassen): Naast de energietransitie is de voedseltransitie een ander groot thema, waarbij diversiteit van gewassen kan leiden tot een beter voedselpakket met aandacht voor duurzame gewassen. Het project Land van Ons op de Holteresch toont aan dat historische (vergeten) gewassen tot bloei komen en tevens zorgen voor een bijdrage aan de biodiversiteit. Nadere uitwerking voor dit item is een optie om te overwegen;

- Cultuurhistorische waardenkaart als basis voor Omgevingsvisie en Omgevingsplan: De cultuurhistorische waardenkaart is in het zicht van de nieuwe Omgevingswet een kans om erfgoed de plek te geven die het verdient. Om bij ruimtelijke ontwikkelingen een goede integrale afweging te maken is de cultuurhistorische waardenkaart een essentiële pijler;

Gebiedsgenese: Afgelopen jaar heeft een projectgroep zich bezig gehouden met een kennisproject uit het Uitvoeringsprogramma Bodem “Samen de diepte in”. Doel is om handvatten te ontwikkelen en netwerken te ontsluiten waarmee gemeenten het bodemwatersysteem (bodem, ondergrond en oppervlaktewater) inzichtelijk kunnen maken, en in te zetten voor de maatschappelijke opgaven. Een nieuw instrument is het opstellen van een gebiedsgenese om dit inzicht te verschaffen. Voor een stedelijk gebied is dit al voor Nijmegen ontwikkeld en nu voor een plattelandsomgeving. Voor Midden-Drenthe wordt de laatste update gemaakt van de gebiedsgenese. Deze wordt erfgoedinclusief gemaakt. De verwachting is dat de gebiedsgenese in het 3^e kwartaal van 2021 wordt opgeleverd. Deze erfgoedinclusieve gebiedsgenese kan als basis fungeren en als strategische onderlegger dienen voor de Omgevingsvisie.

Archeologische verwachtingskaart

De archeologische waarden (niet zichtbaar erfgoed) zijn vastgelegd in de archeologische beleids- en verwachtingskaart in 2012. De archeologie is ruimtelijk geborgd in de bestemmingsplannen. De archeologische beleids- en verwachtingskaart dient geactualiseerd te worden. Voor deze actualisatie is extra budget benodigd waarvoor geen ruimte is binnen de reguliere producten.

Deelt u de hierboven gekenschetste aanbevelingen uit het rapport cultuurhistorische waardenkaart?

Heeft u nog andere zaken om mee te geven aan het college voor de uitwerking van erfgoedbeleid?